

Автор показывает тонкость границы между ужасом и восторгом, прекрасным и жутким. «Перед читателем предстает жизнь, в которой переплелись воедино героизм и жестокость, правдоискательство и душевная неразвитость, прекрасное и отвратительное, смешное и трагическое» [2, с. 160]. Ничего не приукрашивая и не преувеличивая, И. Бабель изображает конармейцев такими, какими они были на самом деле, с противоречивыми характерами, с непредсказуемым поведением в нестандартных ситуациях.

Проблема взаимоотношений между представителями разных классов, которых судьба столкнула на нелегкой дороге революции и гражданской войны, является одной из доминирующих в цикле рассказов «Конармия». Неприятие принципов и убеждений друг друга, различное отношение к революции в целом и методам внедрения ее идей и, наконец, уровень образованности и культуры – все это и формирует сложную и многогранную проблему.

Гражданская война – царство дикости и разрушения – чужда интеллигентному человеку, который не может заставить себя отречься от нравственных заповедей.

Война страшна не только своим реальным кровопролитием, но и необратимыми разрушениями человеческой психики. Революция провозгласила, что она совершается для простого человека, имеет целью утверждение его счастья. Но в результате именно к нему она обернулась своим самым страшным лицом, неся ему разорение и гибель.

В процессе гражданской войны прекрасные идеалы справедливости и милосердия уничтожаются теми страшными методами, которыми революция хочет утвердить свои цели.

Творчество И.Э. Бабеля стало заметным событием литературной жизни первого послереволюционного десятилетия.

Литература:

1. Бабель И. Избранное / [Предисл. И. Эренбурга] И. Бабель. – Мн.: «Маст. літ.», 1986. – 270 с.
2. Русская литература XX века: учебное пособие для вузов: в 2 т. / под. ред. Л.П. Кременцова. – М.: «Академия», 2005. – Т. 1. – 496 с.

ЭКСПРЭСІЎНАСЦЬ ФРАЗЕАЛАГІЧНЫХ АДЗІНАК У МОВЕ ПАЭЗІІ У. ДУБОЎКІ

Богдан Н.А.,

студэнтка 4 курса УА “ГДУ імя Ф. Скарыны”, г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Шведава З.У., канд. філал. навук, дацэнт

Несумненным сродкам маўленчай выразнасці ў творах мастакоў слова з’яўляюцца фразеалагізмы. Выкарыстанне фразеалагічных адзінак у паэзіі абумоўлена найперш высокай сілай іх вобразнасці, эмацыянальнасці і экспрэсіўнасці, ёмістасці сэнсу пры сцісласці выражэння.

Мэта даследавання – выявіць і акрэсліць сродкі ўзмацнення экспрэсіўнасці фразеалагічных адзінак (ФА) у мове твораў У. Дубоўкі для цэласнага ўяўлення ідыястылю мовы мастака. Актуальнасць работы вызначаецца неабходнасцю ўстанаўлення законаў і правілаў функцыянавання ФА, творага іх асэнсавання.

Аб’ектам даследавання абрана мова паэта, прадметам – фразеалагічныя адзінкі ў мове паэтычных твораў У. Дубоўкі.

У працэсе выкарыстання аналітыка-апісальнага метаду і назірання за моўнымі сродкамі мастака выяўляецца адна з характэрных рыс індывідуальна-аўтарскага стылю У. Дубоўкі – высокая насычанасць твораў фразеалагічнымі адзінкамі.

Асобна можна гаварыць пра экспрэсіўнасць у мове твораў У. Дубоўкі шматлікіх ФА, у сэнсавай структуры якіх ёсць сема ўзмацняльнасці. Гэта пашыраецца і на бязобразныя ФА з адсутнай ці цьмянай унутранай формай: *кранаць сэрца ‘моцна хваляваць, расчульваць каго-н.’* (Кожны голас мне *кранае сэрца* / і прыносіць горкія ўспаміны [1, с. 167]), *цераз край ‘вельмі многа, з лішкам’* (А хараства, а пекнаты – / аж *цераз* самы *край* бывала [1, с. 189]) і пад.

Некаторыя выразы ўтрымліваюць у сваім складзе архаічны, рэліктавы кампанент. Часта ў такім разе экспрэсіўнасць ствараецца таямнічасцю, загадкаваасцю іх унутранай

формы ці цымяным намёкам на матывацыю: *даць алалаху* ‘кідацца наўцёкі, імкліва ўцякаць’ (Чорт, падціснуўшы пад пахі / той нялёгка свой здабытак, / даў такога алалаху, / што аж дым пайшоў з-пад лытак... [2, с. 40]) і інш.

Экспрэсіўную функцыю ў творах пісьменніка выконваюць шматлікія ФА з асаблівасцямі мастацка-паэтычнага характару. Гэта, як заўважае І.Я. Лепешаў, – «своеасаблівыя мастацкія мініяцюры» [3, с. 118]. Яны і па-за кантэкстам ярка і выразна выяўляюць экспрэсіўнасць, што дасягаецца рознай пабудовай і спосабам утварэння.

1. Кампаненты ФА звязаны ўнутранай рыфмай: *ні «бэ» ні «мэ»* ‘зусім нічога’ (А ён у гэтка ўрачысты час / *ні «бэ» ні «мэ»* ім не дае ў адказ [2, с. 310]), *поўнай шапкай* ‘вельмі шчодра, без абмежаванняў’ (Абуваўся ён у лыкі, / гора мераў *поўнай шапкай* [2, с. 32]) і г. д. Фразеалагізм *лахі пад пахі* ‘свае пажыткі з сабой (браць, сабраць і пад. перад адыходам, ад’ездам, уцёкамі)’ страціў сваю былую вобразнасць, але яго экспрэсіўнасць падтрымліваецца рытмам, рыфмай, асанансам і алітэрацыяй: Я дадому хутчэй, / *Лакі ўзяўшы пад пахі.* / Колькі меў праз гусей / Я ўсялякага страху! [2, с. 185];

2. Кампаненты ФА пабудаваны на сэнсавым супрацьпастаўленні слоў, якія як ізаляваныя лексемы з’яўляюцца моўнымі або кантэкстуальнымі антонімамі: *смех і гора* ‘адначасова смешна і горка’ (*Не раўня яны матору! З імі часам смех і гора!* [2, с. 47]), *ані слова, ані гуку* ‘абсалютна нічога (не гаварыць, не адказваць, не расказваць і пад.)’ (*Ані слова, ані гук / не ляціць у адказ* [1, с. 15]) і інш.;

3. Таўталагічныя выразы, пабудаваныя на паўтарэнні паўназначных слоў у розных формах у спалучэнні са злучнікамі: *дзень у дзень* ‘штодзень, кожны дзень’ (*Б’юцца дзень у дзень з ардою, / б’юць з муроў і з кожнай вежы* [2, с. 221]), *нага за нагу* ‘вельмі марудна, павольна (ісці, ехаць, рухацца)’ (*А ходзяць – нага за нагу! / Я нават глядзець не магу!* [2, с. 137]) і інш.;

4. Фразеалагізмы з нерэальным вобразам у іх аснове: *без нажа рэзаць* ‘ставіць каго-н. у вельмі цяжкае становішча’ (*Без нажа ліхі ён рэзаў, / Ён ім сэрцы кроіў смякам...* [2, с. 33]), *сэрца рвецца на кавалкі* ‘хто-н. адчувае глыбокі смутак, шкадаванне, цяжка перажывае што-н.’ (*Маё сэрца рвецца на кавалкі / і сціскаецца тугой вялікай* [1, с. 34]), *на нервах іграць* ‘наўмысна раздражняць, нерваваць каго-н.’ (*На нервах сваіх мы іграем / і складаем лады, страі* [1, с. 97]) і інш.

Хоць тэрмін «экспрэсіўнасць» пакуль што не напоўнены акрэсленым і дакладным зместам, але найчасцей яго атаясамліваюць з выразнасцю. Таму ўсе фразеалагізмы, выкарыстаныя ў мове У. Дубоўкі, характарызуюцца вобразнасцю, эмацыянальнасцю, ацэнчанасцю і адначасова з’яўляюцца яркім сродкам моўнай выразнасці (экспрэсіўнасці).

Літаратура:

1. Дубоўка, У. О Беларусь, мая шыпшына...: Выбранае / У. Дубоўка. – Мн.: «Маст. літ.», 2002. – 318 с.
2. Дубоўка, У. Залатыя зярняты: казкі / У. Дубоўка. – Мн.: «Маст. літ.», 1975. – 351 с.
3. Лепешаў, І. Я. Праблемы фразеалагічнай стылістыкі і фразеалагічнай нормы / І. Я. Лепешаў. – Мн.: «Навука і тэхніка», 1984. – 264 с.

РОМАННЫЙ СЮЖЕТ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО КАК ЛАБИРИНТ ВЗАИМОДЕЙСТВУЮЩИХ СОЗНАНИЙ (ПО М.М. БАХТИНУ)

Богданова К.В.,

выпускница УО «Литературный институт имени А.М. Горького», г. Москва, Россия

Научный руководитель – Поклонская В.Н., канд. филол. наук, доцент

Объектом исследования является романский сюжет Достоевского, впервые увиденный М. Бахтиным как вспомогательный материал для построения полифонического пространства диалога.

Цель исследования – выявить возможность и плодотворность перенесения концепции М. Бахтина на других авторов, классических и современных, а также на литературу в целом в ее историософском аспекте как с целью непосредственного описания, так и для характеристики от противного, ввиду сложности и неоднозначности литературного процесса на современном этапе его развития и недостаточности системно-монологической модели построения романа.